

Uluslararası Eczacılık Federasyonu

İYİ ECZACILIK EĞİTİMİ UYGULAMASI İLKE BEYANI

Temel Bilgi

Eczacının görevi, modern sağlık bakım sistemlerinin ihtiyaçlarını karşılamak için hızlı bir şekilde gelişmektir. Reçetelerin karşılığında reçetede belirtilen ilaçların doğru olarak verilmesini sağlamak ve sorumlu olarak kendi ilacını alanlara doğru tavsiyeler vermek, eczacıların verdikleri hizmetin en önemli parçası olmaya devam ediyor. Öte yandan, eczacılar son birkaç senedir, aynı derecede önemli başka görevleri de olduğunun farkında. Bu görevler, diğer sağlık bakım profesyonellerinin ilaçların güvenli ve mantıklı kullanımları hakkında tavsiyelerde bulunmak ve kullanan kişilerin tedaviden maksimum fayda sağlaması amacıyla ilaçların güvenli ve etkili şekilde kullanılmasını sağlamak sorumluluğunu kabul etmektedir. Bu görevler hem bireylerin sağlığına hem de kamu sağlığının genel olarak gelişmesine katkıda bulunur.

Bu gelişmeler, mesleğini icra eden eczacıların faaliyetlerinin önemli birer odak noktasını oluşturmuştur. Bu, sadece doğru reçete yazmaya yol açan tartışmalara katkıda bulunmakla kalmıyor, aynı zamanda ilaçları etkili bir şekilde nasıl kullanacakları ile ilgili insanlara tavsiyelerde bulunmak.

Bu gelişmeler aynı zamanda mesleğe önemli ahlaki boyutlarda yüklüyor. Bunlar, hem mevzuat hem de eczacıların temel ve sürekli devam eden eğitimleri tarafından da desteklenmeli. Eğitimin (birinci sınıf) temel dersleri, yeni diplomasını alan eczacıların, kamu ve hastane eczaneleri de dahil olmak üzere değişik mekanlarda yetkili olarak çalışmaya başlamaları için gereken bilgi ve niteliklere sahip olmalarına yönelik tasarlanır. Daha sonra, profesyonel gelişimin devamı mesleğini yapan her eczacı için bir taahhüt olmalıdır.

Eczacılık Bakımı'nın uygulanması, bir ilacın son kullanıcısı olan hastanın sorumluluğunun da farkında olarak, eczacının, ilaç tedavisinin sorumlu hükmünü kolaylaştırmak için hastanın yaşam kalitesini iyileştirerek, elle tutulabilir sonuçlar elde edene kadar bir dizi metotlar kullanmasını gerektirir.

Eczacılar, her şeyden evvel, dinamik ve gelişen bir dizi yerel sağlık bakım öncelikleri ve ihtiyaçlarına cevaben hizmetlerini birçok değişik mekanda gerçekleştirirler. Ayrıca, birde, eczacılık mesleğinde gelişme ihtiyacını ortaya koyan bölgesel, ulusal ve uluslararası politikalar ve unsurlar vardır. Bu çerçevede, eczacılar bir hastalığın tedavisi ve sağlığın iyileştirilmesi konularındaki ilaç uzmanlarıdır. En geniş anlamda bu uzmanlık, şifalı ürünlerin hazırlık, tedarik ve kontrolünü ve ilaçla tedavinin beklenen sonuçlarının garantilenmesini içerir. Bu sebepten dolayı, bu uzmanlık ilaç geliş-

tirme süreciyle başlar ve ilacın bireye ve genel olarak topluma nihai faydası ile devam eder. Bu uzmanlığın temelleri ilaç bilimlerinde ve bununla alakalı araştırmalarda mevcuttur ve odak noktası da birey ve nüfusun tamamıdır.

Giriş

Dünya Sağlık Örgütü, "Geleceğin Eczacısını Hazırlamak" ile ilgili danışma grubu raporunda (Vancouver, 1997), dünyadaki sağlık bakım sistemleri tarafından bir eczacıdan beklenen asıl ve en alt düzeydeki ortak beklentiler göz önüne alınarak, eczacının yedi görevi belirlenmiştir. Bu belirlenen görevler ve sorumluluklar:

- Bakıcı
- Karar veren
- Nakleden
- Lider
- Yönetici
- Ömür boyu öğrenen
- Öğretmen

Vancouver danışmanlığı, eczacıların, bu görevleri etkili bir şekilde yerine getirebilmeleri için belli bir bilgiye, tavra, belli niteliklere ve davranışlar şekillerine sahip olmaları gerektiği konusunda hemfikir olunmuştur.

Bu profesyonel özelliklere, eczacıların temel eğitim ve talimlerinin gerektirdiği sonuçlar gözüyle bakılmalı. Eczacılık mesleğinin belli alanlarında uzmanlaşmak ve ömür boyu öğrenim için detaylı profesyonel koşullar bu beyanda kapsamamıştır.

Dünya Sağlık Örgütü Vancouver Danışmanlığı tarafından belirtilen gerekli eğitim sonuçları detaylı olarak bu beyanın ekinde ortaya koyulmuştur. UE ekte yazılı olan "eczacılık mezunu" sözünün "eczacı" olarak yorumlanması gerektiğini düşünüyor.

Vancouver Danışmanlığı aynı zamanda, fakülte eğitiminden ziyade öğrencinin öğrenim sürecinde daha faal olmasını sağlayan öğrencilerin öğrenimine daha fazla yoğunlaşmasını gerektiğini vurguladı. Bunlara, öğrencilerde problem çözme ve akılcı düşünme yeteneklerini geliştirmek de eklendi.

Bunlara ek olarak, eczacılık mezunu bir kimse ve eczacının yüksek ahlaki ilkelerle uyumlu profesyonel bir kimliğe ve karaktere sahip olmasının yanı sıra, meslektaşları ve diğer sağlık görevlileriyle de bir bütünlük içinde ve işbirliği yapmak için istekli olması gerekir.

En ideali, eczacılık öğrencilerine diğer sağlık bakım görevlerindeki öğrencilerle temas halinde oldukları akademik ortamlarda, özellikle de farmakoterapi alanında, sağlık bakım takımı ve profesyonel işbirliği kavramının erkenden yerleşmesi amacıyla eğitim verilmeli.

Tavsiyeler

1. Temel eğitim programları (birinci sınıf), eczacılık öğrencilerine ve mezunlarına, birden fazla çeşit profesyonel sağlık bakımı sunulan ortamlarda eczacılık icra etmenin ana temellerini öğreten doğal, eczacılık ve sağlık bakım bilimlerinde sağlam ve dengeli bir temel sağlamalıdır.

Aşağıdakiler ilgili çalışma alanlarıdır:

- Biyolojik sistemler, ilaçların kimyası ve ilaçların içerdikleri diğer maddeler, parapsikoloji ve hastalık evreleri, ve ilaçlarla biyolojik sistem arasındaki etkileşim
- Dozaj formunun tasarlanması ve geliştirilmesi
- İlaçların ve diğer ilgili ürünlerin eylemlerinin ve kullanımları
- Eczacılık mesleğini, ilaçların satış ve tedarikini yürüten kanunlar
- Eczacılar için UEF'nin Etik Kuralları'nda (1997) belirtildiği gibi etik yürütmeyi yöneten kanunlar ve ilgili ulusal kanun
- Güvenlik ve risk yönetimi
- Farmako-epidemolojive farmako/sağlık ekonomisi
- Hasta bakımı sunmada ehli olmayı sağlayan, sosyal ve davranış bilimlerinin ilgili konularına girişi de içeren kamu ve hastane eczanelerinde, endüstriyel, akademik ve uygun olduğunda klinik biyoloji ortamlarında eczacılık icra etmeye giriş
- Kaynakların (insan, fiziksel, mali ve zaman) etkin yönetimine giriş
- Üretim, dağıtım ve laboratuarlarda doğru uygulamaları yöneten kılavuzlara giriş

Program, bilimsel bilgi ve pratik eğitimi dengelerken, eğitimin üniversite karakterinde korumalı. Bu, eczacılık mezunu bir kimşenin, hastaların ilaçlar kullanımından bekledikleri sağlık sonuçlarına ulaşabilmelerine yardım etmek amacıyla, geniş bir dizi geleneksel ve yeni gelişmiş teknolojileri uygulayacak şekilde bilgi birikimiyle donatılmasını sağlayacak.

2. UEF'nin Beyanı'nda "Eczacılık Bakımı" (Hague, 1998) bölümünde belirtildiği üzere, eğitim programlarının hasta odaklı eczacılık bakımı sağlamaları müfredatın gerekli kısımlarından biridir.

3. Eczacılık ve tıp alanında gelecekte olan gelişmeler eğitim programlarında sürekli geliştirilmesini gerektiriyor. Son yıllarda moleküler biyoloji, biyoteknoloji, gen tedavisi ve enformasyon teknolojilerinde olan gelişmelere yeni konular olarak giriş yapma zorunluluğunun doğması gibi.

4. Eğitim programları, bir bireyin diğer kaynaklardan aldığı bilgiyi değerlendirmesi ve yorumlamasına yardımcı olmayı içeren İyi Eczacılık Uygulaması'nın yürütülme koşulları çerçevesinde, profesyonel görevlerini etkin bir şekilde yerine getirmelerini sağlamak için, şimdi ve geleceğin eczacılarının, yeterli bilgiye ve profesyonel, sosyal, ve iletişim özelliklerine sahip olmaları gerektiği gerçeğini yansıtmalıdır.

5. Eğitim programları, bir üniversite veya aynı düzeyde bir enstitüde araştırma açısından faal bir ortamda olmalı, ve böylece öğretim, araştırma, hasta bakımı ve kamu hizmetine çok yönlü disiplin desteğinin faydaları görülebilir.

6. Eczacı olmanın akademik koşulları yerine getirmiş olmayı veya, hizmet başında eğitimde başarıyla tamamlanmışsa ve yetki sağlanmışsa, eczacılık mesleğini icra etmeye başlamayı temsil eden derecenin veya diplomanın verilmesi için son bir sınav yapılmalı.

7. Eğitim sonuçları, toplumun ve o ülkedeki ve bölgedeki çağdaş ve gelişmekte olan eczacılık uygulamasının ihtiyaçlarını yansıtmalı.

8. Eğitim programları ve müfredatı, ayrı ayrı her biri gerekli olan eğitim sonuçlarını, yansıtacak ve bu sonuçlarla uyum içinde olacak şekilde tasarlanmalı. Değerlendirme ve kalite garantisi, hedeflenen eğitim sonuçlarına ulaşıldığını ve gerekli uzmanlıkların kazanıldığını garantilemek için kullanılmalı.

9. Öğretim ve öğrenim öğrenci merkezli olmalı. Eğitim felsefesi, yapısı, sonuçları, metotları ve düzeni müfredatın içeriğiyle aynı önem derecesinde kabul edilmeli ve değerlendirmeye tabi olmalı.

10. Mesleklerini icra etmekte olan eczacılar, geleceğin eczacılarının eğitimlerine katkıda bulunma sorumluluklarının farkında olmalı.

11. Ulusal eczacılık birlikleri eczacılık öğrencilerinin eğitimlerinin sorumluluğunu şu şekilde paylaşmalı:

- Ülkelerindeki eczacılık fakültelerinin ve okullarının eğitim programlarının tasarlanması, uygulanması ve değerlendirilmesine katkı olarak

- Eczacılık fakülteleri ve okullarıyla işbirliği çerçevesinde işleyen ilişkiler kurarak

- Hekimlerin, eczacılık fakültelerine ve okullarına öğretmen olarak atanmalarını destekleyerek

- Müfredat değişiklikleri konusundaki tartışmalara mesleğini icra eden eczacılarla eczacılık öğrencilerinin katılmasını sağlayarak

- Kayıt öncesi mezunların eczacılık hocalarının bu sorumluluk için yeterli eğitimleri olmasını sağlamak

- Uygulamalı eğitim olanakları düzenlemek ve mezuniyet sonrası ihtisas devresi ve eğitim programlarını destekleyerek

12. Eczacılık fakülteleri ve okulları tüm dünyadaki meslektaşlarıyla bilgi ve eğitim kaynaklarını paylaşmalı.

13. Eczacılık fakülteleri ve okulları, her türlü insan ve hayvan sağlığı ile uğraşan diğer sağlık profesyonellerinin öğretmenleriyle yakın ilişkiler geliştirmeliler.

Sonuç: Eczacıların eğitim ve öğretimi için dünya çapında tek bir tane en iyi model yoktur; ama eczacılık eğitim ilkelerini belirleyenin, toplumun yerel, bölgesel ve dünya çapında ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla kullanmaları gereken ortak kavramlar, ilkeler ve uygulamalar vardır.

İyi Eczacılık Eğitim Uygulaması hakkındaki bu belgedeki öneriler, dünyadaki eczacılar için hazırlanan çağdaş eğitim programlarının tasarlanması, uygulanması ve değerlendirilmesi için bir fikir çerçevesi sağlıyor.

Eczacılık eğitimini hazırlayanların birlikte çalışarak, iyi eczacılık eğitimi uygulamasının başarıyla uygulanması için ortak bir şekilde stratejiler ve metotlar araştıracağı tahmin ediliyor.

Ek

Dünya Sağlık Örgütü Danışmanlık Grubu, "Geleceğin Eczacılarını Hazırlamak" (Vancouver 1997)

Hastabakıcı: eczacılık mezunu olan kimsenin, bir ilaç uzmanı olarak öncelikli iki alanda yüksek kalite bakım hizmeti sunmakla yükümlüdür. Eczacılık mezunları, birinci olarak, hastalar ve diğer sağlık bakım görevlileriyle işbirliği yaparak, en uygun hasta sonuçlarına ulaşmak ve hastanın yaşam kalitesini geliştirmek amacıyla, hastanın ilaçla alakalı ihtiyaçlarına doğrudan (klinik, ilaç vererek vb.) veya dolaylı (analitik, teknolojik, lojistik, denetim vb.) olarak cevap verebilmek için, sahip oldukları bilgi ve nitelikleri kullanmalı. İkinci olarak, eczacılık mezunları, en uygun ve en etkin

maliyetli hasta bakımını sağlamak ve sağlığı desteklemek amacıyla bireylere ve nüfusun tamamına ilaçlar ve ilaç kullanımına ilişkin eğitim ve bilgi sağlamalı, önerilerde bulunmalıdır.

Bilgi, Karar Verme ve Düşünme Yetenekleri: eczacılık mezunları, bilgi ve arasında biotıp hizmetleri, eczacılık bilimleri, sosyal, davranış ve yönetimle ilgili eczacılık bilimleri, klinik eczacılık bilimi ve eczane uygulamalarının da bulunduğu profesyonel eczacılıkla ilgili temel bilgi ve anlayışa sahip olmalıdır. Eczacılık mezunları, günlük uygulamalar sırasında karar verip, problem çözerken ve uygulamayla ilgili araştırmalar yürütürken, analitik, açık ve eleştirel bir şekilde düşünerek bilimsel araştırma ilkelerini kullanabilecekler. Mezunlar, aynı zamanda sistemli olarak bilgi bulabilecek, inceleyebilecek, değerlendirebilecek ve uygulayabilecekler, ve bilgili, savunulabilir kararlar verebilecekler.

İletişim Yetenekleri: eczacılık mezunları, farklı seyircilerden farklı sebeplerle gelen yazılı, sözlü ve sözlü olmayan iletişim yollarını etkin bir şekilde kullanabilecek ve karşılık verebilecekler. Bunu yapabilmek için, eczacılık mezunları bilgi, basın ve teknolojiyi kullanabilmeliler.

Liderlik Yetenekleri: eczacılık mezunları toplumun genel refahı içinde liderlik pozisyonunu üstlenmeye mecburdur.

Yönetici/Girişimci: eczacılık mezunları, eczaların ve eczacılık bakım hizmetlerinin elverişliliğini ve bu hizmetlere ulaşılmasını garantileyerek hasta bakımını en uygun hale getirmek amacıyla, kaynakları (insan, fiziksel, mali, zaman) etkin ve yaratıcı biçimde yönetir. Eczacılık mezunları, aynı zamanda, ister işveren olsun, ister sağlık bakım ekibinin yöneticisi/lideri olsun, başkalarına iş tayin etmek ve başkaları tarafından yönetilme konusunda rahat olmalıdır.

Ömür Boyu Öğrenim Yetenekleri: eczacılık mezunları, mesleklerini ve toplumdaki profesyonel görevlerinin yerine getirilmesi ve ilerletilmesinin yolu olarak, ömür boyu öğrenim kavram ve ilkelerine sahip olmalı ve kendilerini buna adanmalıdır.

Öğretmen: eczacılık mezunları, eczacıların gelecek neslinin eğitim ve öğretimine yardımcı olmakla sorumludur. Öğretmen olarak görev yapmak, sadece eczacının başkalarına bilgi aktarmasını sağlamakla kalmaz, aynı zamanda eczacının yeni bilgiler kazanması ve var olan özelliklerinin ince ayarını yapması için bir fırsat sunar.

Bunlara ek olarak, eczacılık mezunları, bu sayede meslektaşlarıyla bir birlik hissi içinde olacaklar ve yüksek değerler ve ahlaki ilkelerle uyum içinde olan profesyonel bir kimlik ve gurur kazanacaklar.